

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra ekonomiky

Teze diplomové práce

**Ekonomický a sociální potenciál pro rozvoj přeshraničních
(pohraničních) regionů**

Vypracovala: Bc. Jana Novotná

Vedoucí diplomové práce: Ing. Michaela Antoušková Ph.D.

© 2015 ČZU v Praze

Souhrn

Tato diplomová práce se zabývá ekonomickým a sociálním potenciálem pro rozvoj přeshraničních (pohraničních) regionů. V rámci této diplomové práce je sledována činnost Euroregionu Nisa a vybraných členských měst. Teoretická část se zabývá regionálním rozvojem a přeshraniční spoluprací, jak na úrovni Evropské Unie, tak na úrovni České republiky. Na teoretickou část navazuje praktická část, která je zaměřena na činnost Euroregionu Nisa a jeho členských měst a obcí. Byla provedena socio-ekonomická analýza celého Euroregionu Nisa. Pro doplnění výsledků socio-ekonomické analýzy byla provedena případová studie vybraných měst z české a polské části Euroregionu Nisa. Tato případová studie srovnává projektovou činnost vybraných měst a posuzuje, zda byla česká města aktivnější, než polská města. Tato aktivita je posouzena, dle množství uskutečněných projektů, objemu finančních prostředků vynaložených na projekty a dle podílu financování projektů z evropských fondů. Pro dokreslení socio-ekonomické analýzy slouží kvantitativní výzkum, který využívá techniku dotazníkového šetření a kvalitativní výzkum, který je proveden pomocí techniky individuálního rozhovoru.

Klíčová slova: regionální rozvoj, pohraniční regiony, regionální politika, regionální ekonomika, prosperita regionu, mikroregiony, obce, dotace, evropské fondy

Úvod

Tato diplomová práce, jak je zřejmé již z jejího názvu, se bude zabývat hodnocením ekonomického a sociálního potenciálu v rámci přeshraniční spolupráce a v rámci pohraničních regionů, které často bývají znevýhodněny oproti regionům, které se nacházejí ve vnitrozemí. Teoretická část se bude zabývat problematikou regionálního rozvoje a přeshraniční spolupráce a to jak na české, tak i na evropské úrovni.

Praktická část je zaměřena na samotný Euroregion Nisa, zejména na socio-ekonomickou analýzu Euroregionu. Případová studie, jejímž předmětem jsou česká a polská města Euroregionu, hodnotí, jak jsou využívány finance z evropských fondů na české i polské straně a zároveň porovnává jejich aktivitu. Dále byl proveden kvantitativní výzkum. Jeho výzkumnou technikou bylo dotazníkové šetření, jehož cílovou skupinou byli zástupci veřejné správy, konkrétně starostové členských měst a obcí české části Euroregionu Nisa. Paralelně s kvantitativním výzkumem byl proveden i kvalitativní výzkum. Pro tento výzkum byla použita technika individuálního rozhovoru. Konkrétně byl tento rozhovor veden se starostkou města, které je aktivním členem Euroregionu Nisa. Na základě těchto poznatků byla popsána současná situace Euroregionu, s důrazem na jeho českou část, a byla formulována doporučení a závěr diplomové práce.

Cíl práce a metodika

Cíl práce

Hlavním cílem práce je zhodnotit socioekonomické prostředí vybraného regionu. Je třeba identifikovat a posoudit strukturu forem spolupráce a zejména schopnost obcí a měst čerpat dotační prostředky.

Dílčími cíli práce je zmapovat, popsat a vyhodnotit efektivitu využívání evropských dotací v příhraničních regionech České republiky a poukázat na nedostatky, které brání rozvoji daného regionu a následně navrhnout řešení, které by vedlo ke zvýšení sociálního a ekonomického potenciálu těchto slabších oblastí.

Metodika a zpracování

Socio-ekonomická analýza Euroregionu Nisa bude vycházet ze studia sekundárních informačních zdrojů, jako jsou oficiální zdroje Euroregionu Nisa, veřejné databáze a publikace. Bude provedena případová studie vybraných měst a v jejím rámci této studie bude provedena analýza jejich projektové činnosti a schopnosti čerpat finanční prostředky z evropských fondů. Pro dokreslení socio-ekonomické situace, s větším důrazem na sociální oblast, bude sloužit kvantitativní výzkum. Jako technika tohoto výzkumu bude zvoleno dotazníkové šetření. Další metodou výzkumu bude kvalitativní výzkum, který bude využívat techniku individuálního rozhovoru. Cílovou skupinou výzkumu budou zástupci veřejné správy.

Výsledky a diskuze

Metodika, která byla použita v této diplomové práci, nám umožnila získat takové výsledky, po jejichž zhodnocení jsme dostali ucelený pohled na problematiku rozvoje přeshraničních (pohraničních) regionů. Bylo zjištěno, že Euroregion Nisa patří k těm hospodářsky průměrným až nadprůměrným, v rámci hodnocení českých pohraničních Euroregionů. Česká část Euroregionu Nisa patří, v celorepublikovém hodnocení, k hospodářsky průměrným. V rámci celého Euroregionu je nejsilnější německá část (Sasko), která je oproti české a polské části hospodářsky vyspělá, ale i přesto se potýká s vysokou nezaměstnaností, podobně jako polská část, naopak česká část je na tom nejlépe. V české a německé části Euroregionu převládá sekundární a terciární sektor, ale v polské části převládá primární sektor. V české části nejsou vhodné geografické podmínky pro zemědělství, tak vhodné jako v Polsku, protože tento pohraniční region je převážně hornatý.

Česká část Euroregionu se po roce 1989 potýká s úpadkem sklářského a textilního průmyslu, jež je však kompenzován cestovním ruchem. Cestovní ruch je jednou ze stěžejních oblastí příjmů regionu. Důvodem jsou atraktivní turistické oblasti, které lákají ročně velký počet turistů a tyto oblasti mají velký potenciál i pro budoucí rozvoj. O oblasti regionu, jež jsou mimo turistická centra, investoři nemají velký zájem, to je ostatně problémem většiny okrajových regionů. Pokud tedy investoři jeví zájem, tak je to v turisticky atraktivních centrech, kde často dochází ke střetu s ochránci přírody. Dalším problémem, který souvisí s tím, že tato oblast není atraktivní pro investory, je nedostatečná kvalita silničních a železničních komunikací.

Efektivnost čerpání evropských dotací byla zkoumána v rámci ERN, ale i v rámci členských obcí a měst. Bylo zjištěno, že dotace jsou čerpány efektivně. Byla porovnávána česká a polská města. Dle provedeného výzkumu je zřejmé, že vybraná města a obce čerpají dotace efektivně, v programovém období bylo uskutečněno mnoho projektů, z nichž nejvíce převládaly projekty investiční, potom projekty v rámci kultury, sportu a cestovního ruchu. Pokud porovnáme činnost českých a polských měst, tak česká města jsou dotaceschopnější, protože dosáhla většího procentuálního pokrytí celkových nákladů, jež bylo financováno z evropských fondů, polská města dosáhla menšího procentuálního pokrytí celkových nákladů.

Kvantitativní výzkum ukázal, že zástupci veřejné správy hodnotí přeshraniční spolupráci kladně a mají zájem pokračovat i do budoucna. Největší spolupráce probíhá mezi českou a polskou částí Euroregionu. Důvody, proč by měla tato spolupráce fungovat, byly zejména předávání kultury dané země a setkávání v rámci projektů. Respondenti se rozcházelí v názorech na byrokratické překážky a v názorech na čím dál složitější proces v rámci projektového řízení. Toto vnímá každý jinak a je to velmi individuální, ale jak potvrdil i kvalitativní výzkum, tak tato otázka je velmi často diskutovaným tématem. Nejvíce dotací, které členské obce ERN čerpaly z evropských fondů, bylo čerpáno v rámci obnovy infrastruktury a v oblasti cestovního ruchu. A právě přeshraniční spolupráci v rámci cestovního ruchu považují respondenti za velmi důležitou.

Kvalitativní výzkum byl směřován především na česko-polskou spolupráci a zde převládají pozitivní zkušenosti s polskými sousedy. Samotná přeshraniční spolupráce byla hodnocena pozitivně se zájmem do budoucna. V otázce vzrůstající projektové byrokracie byl vyvozen závěr, že tato byrokracie narůstá a problémy to může působit hlavně v případě menších obcí. V souvislosti s tím vyvstává potřeba vzdělávat zástupce veřejné správy, aby měli adekvátní znalosti, které potřebují k výkonu své funkce. Obecně byly dotace z evropských fondů hodnoceny pozitivně a jejich úloha v rámci rozvoje Euroregionu a pohraničního regionu je velmi důležitá. Zejména by se měly podporovat investiční projekty, které zvýší potenciál dané oblasti.

Závěr

Z literární rešerše bylo zřejmé, že regionální rozvoj a přeshraniční rozvoj je jedním z hlavních nástrojů politiky Evropské Unie, jejímž cílem je, aby správa byla decentralizovaná a fungovala v rámci regionů, které by byly samostatné. Ale v rámci této decentralizace správy je třeba také řešit problematiku rozvoje těchto regionů a je třeba vyhodnotit, zda je přeshraniční spolupráce efektivní. Zde je odpověď jednoznačná, přeshraniční spolupráce v rámci Euroregionů je efektivní a má pozitivní vliv na hospodářský i kulturní rozvoj svých členů. Euroregion Nisa je tohoto příkladem. Pokud se zaměříme na českou část Euroregionu Nisa, tak tato oblast má vysoký ekonomický a sociální potenciál pro rozvoj, jen je třeba ještě najít cesty, jak tento potenciál využít efektivněji, než tomu bylo doposud. Z výzkumu je zřejmé, že dotace z evropských fondů mají pozitivní vliv na rozvoj oblastí. Města a obce, které se nacházejí na území Euroregionu Nisa, efektivně tyto dotace využívají ke svému rozvoji.

Vybrané literární a internetové zdroje

- BLAŽEK, Jiří a David UHLÍŘ. *Teorie regionálního rozvoje: nástin, kritika, implikace*. Vyd. 2., přeprac. a rozš. Praha: Karolinum, 2011, 342 s. ISBN 978-80-246-1974-3
- WOKOUN, René, Pavel MATES a Jaroslava KADEŘÁBKOVÁ. *Základy regionálních věd a veřejné správy*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2011, 474 s. Monografie (Aleš Čeněk). ISBN 978-807-3803-049.
- FIALA, Petr a Markéta PITROVÁ. *Evropská unie*. 2., dopl. a aktualiz. vyd. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2009, 803 s. ISBN 978-807-3252-236.
- WOKOUN, René. *Česká regionální politika: v období vstupu do Evropské unie*. Vyd. 1. Praha: Vysoká škola ekonomická, 2003, 326 s. ISBN 80-245-0517-7.
- CHABIČOVSKÁ, Kateřina. *Rozvojový interaktivní audit - přístupy k řešení disparit*. Vyd. 1. Brno: GaREP, 2009, 71 s. ISBN 978-809-0430-815.
- GABBE, MALCHUS a MARTINOS. *Praktický průvodce pro přeshraniční spolupráci*. In: [online]. Lace, 2000 [cit. 2015-03-20]. Dostupné z: http://www.aebr.eu/files/publications/lace_guide.cz.pdf
- Regionální a municipální management: Souhrnná výzkumná zpráva*. Ostrava, 2006. Dostupné z: <http://www.accendo.cz>
- Evropské strukturální fondy* [online]. 2015 [cit. 2015-03-29]. Dostupné z: <http://www.strukturalni-fondy.cz/cs/>
- Euroregion Nisa, ERN* [online]. 2012 [cit. 2015-03-29]. Dostupné z: <http://www.ern.cz/>
- Branda, Pavel: *Euroregiony v České republice*. Komparativní analýza. 2009
<http://eagri.cz/public/web/mze/venkov/mistni-akcni-skupiny/>
- MMR: *Strategie regionálního rozvoje ČR*, Ministerstvo pro místní rozvoj, verze květen 2006, s.27, dostupné z: <http://www.mmr.cz/>
- POŠTOLKA, Václav. *Přeshraniční spolupráce, euroregiony a Euroregion Nisa*. 2009, s. 10. Dostupné z: www.vse.cz/polek/download.php?jnl=rst&pdf=7.pdf
- Centrum pro regionální rozvoj České republiky* [online]. 2011-2014 [cit. 2015-03-20]. Dostupné z: <http://www.crr.cz/cs/>
- ESUS, Evropské seskupení pro územní spolupráci* [online]. [cit. 2015-03-22]. Dostupné z: <http://www.egtc-neisse-nisa-nysa.eu/?D=23>
- Informační regionální systém* [online]. [cit. 2015-03-10]. Dostupné z: <http://www.risy.cz/cs>

